4.10.2024

EDUSKUNTA LAUSUNTO

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta
Asia: O 9/2023 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2023–2027

Haluan kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi aiheesta ”Intian tulevaisuus”. Esitän lausuntonani seuraavaa:

Olen Kimmo Siira ja työskentelin Suomen New Delhin Suurlähetystössä Ulkoministeriön palveluksessa ulkomaankaupan erityisasiantuntijana 1.10.2021–31.9.2024. Toimin myös vastaavanlaisessa tehtävässä vuosina 2015–2018 Pekingin suurlähetystössä Business Finlandilla, vastaten Sipilän hallituksen cleantech-kärkihankkeesta Suomen ja Kiinan välillä.

Arvoisa puheenjohtaja sekä hyvät tulevaisuusvaliokunnan jäsenet,

Olette jakaneet aihetta koskevat asiakokonaisuudet kolmeen eri osa-alueeseen ja oheistaneet seuraavaa: Tulevaisuusvaliokuntaa kiinnostaa Intian pitkän tähtäimen kehitys. Millaisena näette Intian vuonna 2035? Valiokunta on erityisesti kiinnostunut seuraavista näkökulmista:

- Intian geopoliittisen aseman muutos suhteessa USA/Kiina/Venäjä/EU
- Suomen ja Intian välisten kauppasuhteiden vahvistaminen ja Suomen viennin kasvattaminen Intiaan
- Mitä mahdollisuuksia Intialla on saavuttaa kehityspoliittisia tavoitteita?

Olen kirjoittanut aiheesta Kauppalehteen mielipidekirjoituksen 22.08.2022: (https://www.kauppalehti.fi/uutiset/intia-on-ollut-suomalaisen-viennin-ikuinen-lupaus-liian-kauan-onko-peiliin-katsomisen-paikka/af61763b-f1c9-4456-8381-9cac0bba8cdc) jossa käsittelen pitkälti samaa problematiikkaa, eli kuinka suomalainen vientiteollisuus voi hyödyntää Intian kasvavia markkinoita.

Intian BKT kasvaa noin 6–8 % vuosittain, ja Intian nykyisellä koalitiohallituksella on strategia kasvun rahoittamiseksi. Intian tavoitteena on tulla teollistuneeksi maaksi vuoteen 2047 mennessä, kun itsenäinen Intia täyttää 100 vuotta. Suomen Pankilla on tarkempia tietoja kasvun rahoittamisen fiskaalisista vaikutuksista, mutta kansainvälisten arvioiden mukaan Intian strategia voidaan rahoittaa tehokkaammalla verojen keruulla sekä laajentamalla veropohjalla.

Intia kasvaa periaatteessa samankaltaisella strategialla kuin Kiina 1990- ja 2000-luvuilla: se rakentaa voimakkaasti infrastruktuuria, kuten voimalaitoksia, lentokenttiä, nopeita junayhteyksiä ja esim. synteettisten polttoaineiden tuotantolaitoksia. Intian uskotaan nousevan maailman kolmanneksi suurimmaksi taloudeksi 2030-luvun alussa, jolloin maassa on arviolta 20

miljoonaa uutta miljonääriä lisää ja noin 100 miljoonaa ihmistä noussut köyhyydestä keskiluokkaan viimeisen 5-7 vuoden aikana.

Luvut ovat huimaavia, joten Suomella ei ole varaa jäädä ulkopuolelle näiltä markkinoilta. Valitettavasti näin on kuitenkin käymässä. Intia jatkaa kasvuaan, mutta Suomi on jo nyt jäänyt kilpailussa verrokkimailleen, kuten Tanskalle, Ruotsille, Hollannille ja Norjalle.

Geopoliittinen kysymys: ”Intian geopoliittisen aseman muutos suhteessa USA/Kiina/Venäjä/EU”

Intian kasvu on vahvistanut sen asemaa ja itsetuntoa yhtenä tulevana maailman johtavana valtiona USA ja Kiinan rinnalla. Intia on myös taitava hyödyntämään maailmalla tapahtuvia poliittisia muutoksia itselleen edullisella tavalla. Kun Yhdysvallat ja Kiina lähentyivät toisiaan 1970-luvulla, Intia tiivisti suhteitaan Neuvostoliittoon ja lisäsi jopa sosialismiin pyrkimisen perustuslakiinsa vuonna 1976 Indira Gandhin toimiessa pääministerinä.

Nykyisin, kun USA ja Kiinan välit ovat kiristyneet, Intia on lähentynyt länttä ja pyrkii aktiivisesti toimimaan vastavoimana Kiinan pyrkimyksille. Hyvänä esimerkkinä tästä on Afrikka, missä kiinalaiset valtionyhtiöt rakentavat infrastruktuuria Kiinan valtion rahoituksella, Intia pyrkii poliittisesti toimimaan globaalin etelän äänitorvena. Tämä taas edistää Intian pyrkimyksiä saada paikka YK turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenten joukossa. Kaikki muut pysyvät jäsenet, kuten USA, Ranska, Yhdistynyt kuningaskunta ja Venäjä, suhtautuvat Intian aloitteeseen positiivisesti, mutta Kiina vastustaa sitä. Näin ollen Intian äänestämiskäyttäytyminen Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa vastaa voidaan nähdä myös laajempana poliittisena kaupankäyntinä.

Intian ulkopolitiikassa Kiina nähdään päävastustajana muun muassa jatkuvien rajakiistojen vuoksi, mutta kauppapolitiikassa Intia ajaa häikäilemättömästi omia etujaan ja on hyvin protektionistinen. Intian siirtymisestä kohti länttä voidaan nähdä esim. Yhdysvaltojen noususta Intian suurimmaksi kauppakumppaniksi ohi Kiinan vuonna 2023 sekä sen solmimasta vapaakauppasopimuksesta Australian kanssa vuonna 2022. Tällä hetkellä Intia neuvottelee vastaavia sopimuksia Yhdistyneen kuningaskunnan sekä EU kanssa. Kauppasopimukseen pääseminen EU kanssa voi kuitenkin kestää, sillä suurimmat EU jäsenmaat haluavat laajentaa kauppaa Intian kanssa ja näin ollen jättävät hankalimpien kysymysten esim. lehdistönvapaus ja ihmisoikeudet EU-tason ratkaistavaksi.

Intian tulevaisuus uutena geopoliittisena suurvaltana riippuu pitkälti sen kyvystä tasapainotella suurvaltojen välillä. Vaikka Intia pyrkii vahvistamaan suhteitaan länteen, se pitää edelleen strategista etäisyyttä esimerkiksi USA:han säilyttäen samalla suhteet Venäjään. Tämä ilmenee esim. asehankinnoissa, jossa Intia ostaa yhä suuren osan aseistaan Venäjältä, mutta länsimaat kuten Ranska on pystynyt huomattavaksi kasvattamaan asemyyntejä Intian armeijalle, sekä ilmavoimille.

Julkisuudessa on puhuttu paljon Intian raakaöljyostoista Venäjältä. Totta onkin, että vuonna 2021 Intia osti vain 1,8% jalostamastaan öljystä Venäjältä, joka nousi vuoteen 2023 mennessä jopa 30%. Mutta samaan aikaan Intian petrokemian tuotteiden vienti EU:n, lähinnä Hollantiin sekä USA:han moninkertaistui samassa ajassa. Tässä syynä on ollut Euroopan krooninen jalostamokapasiteetin puute, jonka takana on ollut Covid-19:n sekä vihreä siirtymän aiheuttamat strategiset linjaukset länsimaissa.

Intia haluaa luoda "moninapaisen maailmanjärjestyksen", jossa sillä on oma luonnollinen geopoliittinen position globaalin etelän ”puolustajana”. Näin ollen Intia ei halua valita puolta suurvaltojen välisissä konflikteissa, vaan pyrkii luomaan itsestään riippumattoman toimijan, joka voi ajaa omia etujaan globaalissa taloudessa ja politiikassa. Tämä asema voi vahvistua erityisesti, jos Intia onnistuu saavuttamaan taloudelliset tavoitteensa ja nousemaan merkittäväksi globaaliksi talousmahdiksi vuoteen 2035 mennessä.

Suomen ja Intian välisten kauppasuhteiden vahvistaminen:

Suomen viennin kasvattaminen Intiaan vaatii suunnitelmallista ja pitkäjänteistä toimintaa. Intia on jo pitkään ollut Suomen vientiteollisuuden ”ikuisena lupauksena” ja se on huomattavan alihyödynnetty markkina suomalaisille yrityksille kokoonsa ja kasvuunsa nähden. Mainitsin alustuksessa, että siinä missä Suomen verrokkimaiden kauppa Intiaa kasvaa Suomen omat toimenpiteet eivät edesauta kasvua Intiassa. Ymmärrän hyvin lausuntoni vakavuuden ja mahdolliset vaikutukset. Joten Suomella on peilin katsomisen paikka, miksi näin on tapahtunut?

Suuret suomalaiset yritykset Wärtsilä, Nokia, Kone jne. etabloituivat Intiaan pääsääntöisesti 1990-2000 luvuilla. Heidän kokemuksiensa mukaan markkinoille pääsy oli hidasta ja sitä hidastivat lisää Intian sisäinen byrokratia ja osavaltioissa rehottanut korruptio sekä erilaiset joskus jopa mielivaltaiset tulli ja verokohtelut. Valitettavasti tämä 20-30 vuotta vanha narratiivi on vieläkin jäänyt vallalle. Vaikuttaa että Intiaa ylenkatsotaan sen menneisyyden takia, eikä nykyisyyden, missä Intian on yksi maailman johtavaista lääketeollisuuden ja digitalisuuden edelläkävijämaista.

On totta, että Intia on vieläkin hankala maa tehdä kauppaa, mutta samaa voidaan sanoa USA:sta, Kiinasta, Japanista ymv. suurmaita. Ei uusien markkinoiden luominen ole koskaan ollut helppoa. Tärkeintä on luoda pitkäaikaisia suhteita ja ymmärtää markkinaa sekä kausaliteetteja, miten ko. markkinassa täytyy toimia. Sama sapluuna ei toimi USA:n ja EU:n kaupassa, joten ei se toimi myöskään sellaisenaan Intiassa

Olen huomannut viimeistysten 10 vuoden aikana, sekä Kiinassa, Kaakkois-Aasiassa ja nyt Intiassa ja Bangladeshissa, yksittäisten toimijoiden, jopa suurempien pörssiyritysten hankaluuden päästä sisään tietynlaisiin markkinoihin, lähinnä valtioiden kontrolloimiin

sektoreihin; energia, infra, telecom jne. Samalla olen huomannut, että strategisella viennin edistämisellä Suomen valtio pystyy auttamaan kyseisiä yrityksiä halutessaan. Valitettavasti viennin edistämisessä Oy Suomi Ab:lta puuttuu kuitenkin strateginen lähestyminen tiettyjä kasvumarkkinoita kohtaan. Olemme valtion toimesta yrittäneet ajaa yritykset tietynlaiseen sapluunaan, jossa jokainen seuraa samaa kasvu-polkua, joka pätee Ruotsista Ruandaan ja toimii sektorit ylittävänä ”peruskouluna”.

Aivan liian kauan olemme toimineet ”yhdessä, mutta kuitenkin erikseen”. Business Finland on edistänyt yksittäisten keskisuurten yritysten etabloitumista, missä suuryritykset ovat jääneet pääsääntöisesti ilman tukea. Samaan aikaan UM:n kaupalliset osastot raportoivat erillisistä kaupallisista näkökannoista ko. asemamaassa. Kyseiset dokumentit ovat kuitenkin UM:n sisäisiä turvaluokiteltu raportteja, jolloin kyseinen informaatio ei päädy yrityksille tai niiden etujärjestöille (EK, Suomen Yrittäjät, Keskuskauppakamari). Tiedonkulussa on totaalinen blokki, jolla voitaisiin auttaa yrityksiä paremmin ymmärtämään kyseisen maan potentiaali paremmin.

Toinen ongelma on pitkäjännitteisyys asioiden edistämisessä. Viennin edistäminen on pitkäjännitteistä toimintaa, varsinkin jos halutaan tuoda esiin Suomen sektorikohtaista erityisosaamista laajempana kokonaisuutena. Tulevassa UM:n vetoisessa järjestelmässä, perusongelma säilyy, eli karriääri diplomaattien omat intressit sekä kokemukset vaikuttavat liikaa laajempaan kokonaisuuteen. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita esim. Intia, jossa edellinen suurlähettiläs halusi edistää energiaa, koska Intian energiamarkkina kasvaa seuraavien 10-15 vuoden aikana noin 35-40%. Lähetillään vaihtuessa vuosi sitten myös strateginen lähestymiskulma Intiaan muuttui ja tällä hetkellä panostetaankin vesiteknologian viennin edistämiseen. Seuraava lähettiläs tulee taas 1,5 vuoden kuluttua ja silloin nähdään mikä hänen näkemyksensä ko. asemaasta ja Suomen mahdollisuuksista edistää vientiä ja millä sektorilla.

Kolmas selvä ongelma on vision ja strategian puute. Suomi on liian pieni maa kilpailemaan kaikilla rintamilla esim. Intian kasvavilla markkinoilla. Valitettavasti Suomelta puuttuu visio, mitä Intia on vuonna 2035 ja strategia, miten kyseisiin tavoitteisiin päästää. Tämä ei tienkään tarkoita sitä, ettei yksittäisiä yrityksiä ”strategisten” sektoreiden ulkopuolelta auteta Intian markkinoille, tuo on BF:n jokapäiväistä toimintaa. Mutta tietyillä osa-alueilla Suomella on erityisosaamista, mitä myös Intia halua meiltä. Intia on selvästi indikoinut haluavansa tehdä lähempää yhteistyötä digitalisaation, energiasiirtymän ja koulutuksen alueilla. Lisäksi Suomen vähähiilisyystiekartat kiinnostavat Intian viranomaisia paljon.

Syksyllä 2023 Suomi julkaisi ensimmäisen Intiaa koskevan strategian; DESI-strategian, joka perustui Digitaalisuuteen, Koulutukseen (Education), Kestävyyteen (Sustainability) ja innovaatioiden hyödyntämiseen maidemme välisen kaupan ja tiedeyhteistyön lisäämiseksi. DESI on hindin kielinen sana joka tarkoittaa paikallisuutta. DESI sai Intian viranomaisilta hyvin positiivisen vastaanoton, koska strategia piti sisällään niin huippututkimuksen ja yliopistoyhteistyön, kuin myös viranomaisyhteydet valituilla sektoreilla sekä otti mukaan yritysten välisen yhteistyön, joka syvensi maidemme välistä yhteistyötä, että lisäsi kauppaa. Vuosi strategian julkistamisen jälkeen DESI on ajettu ala resurssipulaan vedoten. Toimin vuonna

2015-2018 yhtenä Sipilän hallituksen kärkihankeen vetäjänä Kiinassa. Organisaatioon kuuluin minä (lähettynä henkilönä Kiinaan) + 3 paikallista henkilöä kiinassa sekä 1,5 henkilövuotta Helsingissä. Kokonaisbudjetti oli 950.000 €/ vuosi. Kyseinen struktuuri sai aikaan hyviä tuloksia, joten järkevällä panostuksella valtion puolesta voidaan saada paljon aikaan, jos vain löytyy tahtoa.

Suomalaisilla yrityksillä on potentiaalia menestyä Intiassa, erityisesti jos ne pystyvät tarjoamaan innovatiivisia ratkaisuja Intian infrastruktuurin ja energiatarpeiden kasvaessa. Esimerkiksi uusiutuvan energian ja älykkään kaupunkisuunnittelun alalla Suomi voisi tarjota ratkaisuja Intian valtaviin haasteisiin ja samalla vahvistaa omaa vientimarkkinaansa. Tämä kuitenkin vaatii pitkäjänteistä strategista näkemystä ja valtiovallan apu ko. markkinoilla

Mahdollisuudet kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi:

Intialla on hyvät mahdollisuudet saavuttaa kehityspoliittisia tavoitteitaan erityisesti köyhyyden vähentämisessä ja taloudellisen tasa-arvon lisäämisessä. Kuten mainittu, Intian keskiluokka kasvaa nopeasti, ja samalla yhä useammat ihmiset nousevat köyhyydestä. Tämän kehityksen ylläpitäminen edellyttää kuitenkin tehokasta talouspolitiikkaa, infrastruktuurin parantamista ja koulutuksen saatavuuden lisäämistä.

Intian pyrkimys digitalisoitua tarjoaa myös valtavia mahdollisuuksia kehitykselle. Digitalisaation avulla Intia voi parantaa julkisten palveluiden saatavuutta, tehostaa hallintoa ja tarjota parempia mahdollisuuksia yrittäjyydelle. Tämä tukee Intian tavoitetta olla yksi johtavista digitaalisista talouksista vuoteen 2030 mennessä.

Sisäpoliittisesti pääministeri Modi haluaa profiloitua ilmaston muutoksen ja kestävän elämäntavan edistäjäksi. Vuonna 2022 Modi käynnisti "Mission LiFE" -strategian (Lifestyle for Environment) vastauksena ilmastonmuutoksen haasteisiin ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Tämä aloite pyrkii muuttamaan yksilöiden elämäntapoja ympäristöystävällisemmiksi ja keskittyy ihmisten jokapäiväisten valintojen vaikutuksiin ilmastonmuutoksen hillitsemisessä. Koska Modin henkilökultti on hyvin vahva Intialaisten keskuudessa, myös hänen aloitteensa kokoavat kansaa sankoin joukoin yhteen.

Modi on myös jalkauttanut kyseistä strategiaa osavaltioihin. NITI Aayog (National Institution for Transforming India) on pääministeri Modin ja Intian hallituksen keskeinen suunnitteluelin. NITI Aayogin rooli on toimia politiikan suunnittelun ja strategian kehittämisen neuvonantajana, jonka tarkoituksena on edistää osallistavaa ja kestävää kehitystä Intiassa. Niti Aayog on kehittänyt pistejärjestelmän jossa jokaista, osavaltiota seurataan 10 eri kriteerin mukaan. Menestyminen kyseisissä kriteereissä tuo myös valtion investointirahaa alueille. Näin ollen myös opposition alueet pystyvät hyödyntämään järjestelmää omien etujensa mukaisesti. Näin ollen höllä talouspolitiikka tulee jatkumaan, joka taas nostaa Modin ja päähallituspuolueen BJP:n kannatusta.

Vaikka Intian mahdollisuudet ovat suuret, on myös merkittäviä haasteita. Koulutuksen laatu ja saatavuus ovat edelleen suuria esteitä taloudellisen kehityksen tiellä. Myös infrastruktuurihankkeet, jotka ovat avainasemassa maan teollistumisessa, voivat kohdata ongelmia rahoituksen ja korruption vuoksi. Intian hallitus joutuu tasapainottelemaan talouskasvun, sosiaalisten haasteiden ja ympäristöongelmien välillä, mikä voi hidastaa kehitystä. Viime parlamentti vaaleissa 2024 päähallituspuolue BPJ ja pääministeri Modi saivat muistutuksen ”kuolevaisuudesta” ja BJP hävisi kannatusta tietyillä pääkannatusaluillaan esim Uttar Pradesh:ssa. Toisaalta vanhat oppositio alueet itärannikolla siirtyivät enemmän BJP myönteisiksi, nimenomaan hallituksen avoimen investointirahojen jakamisen seurauksena.

Intia kasvaa ja sen vaikutus globaalina toimijana voimistuu. Nyt on Suomen itse päätettävä, halutaanko me olla mukana Intian kasvussa, vai jäämmekö vapaaehtoisesti ulkokehälle. Vaikutukset Suomen talouteen tulee olemaan huomattavat, joten on peiliin katsomisen paikka.